

Asia: VN/16835/2024

Lausuntopyyntö etukäteismaksusta tuomioistuimissa

Lausunnonantajan lausunto

Miten katsotte etukäteismaksun vaikuttavan asianosaisen harkintaan asiansa saattamisesta tuomioistuimen ratkaistavaksi?

Etukäteen perittävä maksu voi lisätä asianosaisen harkintaa tilanteessa.

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Esiselvityksessä on kiitettävällä tavalla tunnistettu etukäteismaksun käyttöönottamisen oikeudellisia reunaehdot ja mahdollisen uudistuksen oikeudenhoidollisia ja taloudellisia vaikutuksia. Reunaehdot ja vaikutukset on huomioitava myös uudistuksen jatkotyössä, jotta oikeus pääsystä tuomioistuimeen voidaan turvata samalla, kun huolehditaan valtion taloudellisten resurssien tarkoituksenmukaisesta käytöstä. Kuten esiselvityksessä on todettu, etukäteismaksu on pääsääntö lähes kaikissa EU-maissa eli maissa, jotka ovat Suomeen verrattavalla tavalla oikeusvaltioita. EU:n peruskirjan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimukset oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä voidaan täyttää, vaikka oikeudenkäyntimaksu tulisi maksaa etukäteen. Etukäteismaksuun siirtyminen vahvistaisi oikeudenhoidollisia edellytyksiä ja toisi todennäköisesti merkittäviä taloudellisia säästöjä. Hallinto-oikeus kannattaa sitä, että valmistelua etukäteismaksujärjestelmään siirtymiseksi jatketaan. Esiselvityksessä kuvatulla tavalla uudistus edellyttää lain tasoista sääntelyä.

Etukäteismaksujärjestelmän käyttöönotossa ja siihen liittyvässä lainvalmistelussa on syytä arvioida esiselvityksen kohdassa 6.2 ” Etukäteismaksun edellyttämät lakitekniset muutokset” tunnistettujen tilanteiden lisäksi ainakin menettely tilanteessa, jossa hallinto-oikeudessa on tehtävä kiireellinen väliaikais määräys . Lisäksi jatkotyössä on syytä arvioida, missä vaiheessa ja missä menettelyssä ratkaistaan se, onko vireille pannussa asiassa kyse maksullisesta vai maksuttomasta asiasta ylipäättänsä ja miten menetellään tilanteessa, jossa asia on alun perin tulkittu maksuttomaksi, mutta se myöhemmin todetaankin olevan maksullinen asiaryhmä. Maksujen yksinkertaistamisen yhteydessä olisi syytä erityisesti arvioida hallintotuomioistuinten maksuttomaksi säädettyjen asioiden säätämisestä yksiselitteisesti ja johdonmukaisesti. Jatkovalmistelussa on syytä kiinnittää huomiota myös siihen, että hallinto-oikeuksiin saapuu jonkin verran viranomaisen toimivaltaan kuulumattomina siirtämiä valituksia esimerkiksi toimeentulotuen myöntämistä koskevassa asiaryhmässä. Vastaavasti joissain asiaryhmissä, kuten mielenterveysasioissa valituksen voi antaa mielenterveyslain 24 §:n 4 momentin perusteella myös sairaalaan sen psykiatrisesta hoidosta

vastaavalle ylilääkärille tai muulle tehtävään määrätylle henkilölle. Kummatkin asiaryhmät ovat tällä hetkellä säädetty tuomioistuinmaksulaissa maksuttomiksi. Etukäteismaksun edellyttämiä lakitekniisiä muutostarpeita arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota myös tilanteeseen, jossa valittajaa avustaa avustaja tai asiamies tai jos valituksen laatii ja toimittaa valittajan puolesta joku muu henkilö.

Hallinto-oikeuksien sähköinen asiointi tulisi kehittää sellaiseksi, että asiat laitettaisiin vireille sähköisessä asiointipalvelussa. Tällöin myös mahdollinen etukäteismaksu olisi tarkoituksenmukaista perittäisiin järjestelmässä. Etukäteismaksun käsittelemiseen liittyvän hallinnollisen työn sujuvuuden kannalta on tärkeää, että eri järjestelmät (asianhallintajärjestelmä ja laskutusjärjestelmä) keskustelevat keskenään. Uudistus pitäisi toteuttaa siten, ettei se lisää maksujen käsittelemisestä aiheutuvaa manuaalista työtä.

Koivuluoma Anu
Itä-Suomen hallinto-oikeus - ylituomari